
**İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN BİLGİSAYAR VE İNTERNET
TUTUMLARININ İNCELENMESİ (KARS İLİ ÖRNEĞİ)****AN INVESTIGATION OF THE COMPUTER AND INTERNET
ATTITUDES ON PRIMARY SCHOOL TEACHERS FROM KARS
PROVINCE**

Hüseyin Hüsnu BAHAR*
Erdoğan ULUDAĞ**
Kadir KAPLAN***

ÖZET

Araştırmanın amacı Kars il merkezinde görev yapan ilköğretim öğretmenlerinin bilgisayar ve internete yönelik tutumlarının cinsiyet, kıdem durumu, mezun olunan yükseköğretim kurumunun türü, kişisel bilgisayara sahip olma ve evde internet bağlantısının olup olmaması bakımından değişip değişmediğini ve bilgisayar tutumunun internet tutumunu yordayıp yordamadığını belirlemektir. Araştırma Kars ilinde 2007-2008 öğretim yılında görev yapan 208 ilköğretim okulu öğretmenini kapsamaktadır. Araştırmada veri toplamak üzere kişisel bilgi formunun yanı sıra Bilgisayar Tutum Ölçeği-Marmara (BTÖ-M) ve İnternet Tutum Ölçeği (İTÖ) kullanılmıştır. Yapılan bu araştırmada BTÖ-M'nin güvenilirlik katsayısı .92, İTÖ'nün güvenilirlik katsayısı .73 bulunmuştur. İlköğretim öğretmenlerinin kıdem durumu ile mezun oldukları yükseköğretim kurumunu türüne göre BTÖ-M ve İTÖ puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin BTÖ-M puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken İTÖ puanları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Evinde bilgisayar ve internet bağlantısı olma durumuna göre öğretmenlerin BTÖ-M puanları arasındaki fark anlamlı bulunurken İTÖ puanları arasındaki fark anlamsız bulunmuştur. Öğretmenlerin BTÖ-M puanları, İTÖ puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Kars, ilköğretim öğretmenleri, bilgisayar tutumu, internet tutumu,

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate whether primary school teachers' attitudes toward computer and internet change with gender, experience, college type, computer and internet access. Also, the aim of this study is to find out whether

*Yrd. Doç. Dr., Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

* Yrd. Doç. Dr., Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi

* Öğretmen, Erzincan Üniv., Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

computer attitude predict internet attitude or not. The sample includes 208 primary school teachers from Kars province center. Computer Attitude Scale (CAS-M) provides an alpha of .92, Internet Attitude Scale (IAS) provides an alpha of .73, and questionnaire for personnel information used to collect data. No change is reported for teaching experiences and college type in primary school teachers' CAS-M and IAS scores. The data reveal significant difference in computer and internet access for CAS-M scores whereas no evidence is found to differentiate IAS scores. There is a meaningful difference between CAS-M scores according to gender but for IAS score is not any meaningful differences. The computer attitude scores are capable of predicting the internet attitude scores.

Key words: Kars, primary school teachers, computer attitudes, internet attitudes.

1. GİRİŞ

Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler ve toplumsal gereksinmelerdeki değişimler eğitime yeni görev ve sorumluluklar yüklemektedir (Alkan, 1998, s.52). Çağdaş eğitim sisteminin hedefi; bilgiye ulaşma yollarını araştıran, öğrendiği bilgiyi nerede ve nasıl kullanacağını bilen, eleştirel düşünceye sahip bireyler yetiştirmektir. Bu da gelişen bilim ve teknolojiye bağlı olarak kendini daima yenileyen nitelikli öğretmenlerle mümkündür (Yılmaz 2007). Öğretmenlerin kendilerini yenileme sürecinde en çok başvuracakları araçlardan birisi bilgisayardır. Örneğin, öğretmen yeterliliklerinden birisi olan öğretme öğrenme sürecinin planlanması ve uygulanması sürecinde (MEB 2009-c, s. 23) bilgisayar kullanımı öğretmenin işini önemli ölçüde kolaylaştırabilir. Öte yandan çok sayıda bilgisayar sistemini birbirine bağlayarak bir iletişim ağı fonksiyonu üstlenen internet, öğrenci notlarının girilmesi, tayin vb. özlük işlemleri, resmî yazışmalar ile duyuruların öğrenilmesi gibi birçok konuda öğretmenlerin kullanmak zorunda oldukları önemli bir kaynak haline gelmiştir.

Öğretmen mesleği ile ilgili mevzuatı (yasa, yönetmelik, genelge vb.) izleyerek bunlara uygun davranması, yeni bilgi ve fikirlere açık olarak kendini sürekli geliştirmesi öğretmenlerde bulunması gereken nitelikler olarak görülmektedir (MEB 2009-c, s. 9). Öğretmenin ilgili mevzuata en kolay ulaşabileceği, yeni bilgi ve fikirleri takip edebilecekleri en önemli kaynaklardan birisi de internettir.

Bilişim ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler birçok alanda olduğu gibi yüksek öğretim sistemlerinin de yeniden yapılandırılmasını gündeme getirmiştir. Bu amaçla Türkiye'nin de dahil olduğu Avrupa ülkeleri Lizbon (1997) ve Bologna (1999) Süreçleri ile ortak bir anlayışla yüksek

öğretim sistemlerini gözden geçirmekte ve yeniden yapılandırmaktadır. Bu yapılandırma çerçevesinde oluşturulan kriterlere göre lisans düzeyinde öğrencilerin alanın gerektirdiği düzeyde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanabilmesi öngörülmektedir (“European Computer Driving Licence”, Advanced Level) (YÖK 2009, s. 29-33). Kısa- ca, bilimsel ve teknolojik gelişmeler öğretmenlik mesleğini etkilediği gibi öğretmen yetiştirme sürecinin de yeni gelişmeler doğrultusunda yeniden yapılandırılmasını gündeme getirmektedir. Yükseköğretim düzeyindeki bu uyum ve yenileme çabasını bir anlamda devamlı, kapsamlı ve uygulamalı bir süreç olan program geliştirme etkinliği olarak da açıklamak mümkündür (Varış 1988, s. 22-33; Büyükkaragöz 1997, s. 181-183).

Günümüz teknolojisinin en gelişmiş aracı olan ve her yerde karşımıza çıkan bilgisayarın insan yaşamındaki yeri ve payı giderek artmaktadır. Bilgisayarlar amaçları ve ilgi konuları çok farklı alanlarda, pek çok kişi tarafından kullanılmakta ve kullanıcılarına pek çok kolaylıklar sağlamaktadır (Keser, 1999, s. 81). Öğretmenler, meslekî açıdan yeterli olmadıklarını düşündükleri alanlarda, elektronik ortamlardan yararlanarak ve elektronik kaynakları kullanarak kendilerini geliştirebilirler. Hızla değişen ve gelişen dünyamızda, bu durum, yalnızca öğretmenler için değil, bir toplumdaki bütün bireyler için kendilerini geliştirme açısından önemli ve gereklidir. Ancak günümüzde öğretmenlerin büyük bir bölümünün teknoloji okuryazarlığı konusunda bir eksiklik yaşadığı da bilinmektedir (Seferoğlu 2004).

İnternet teknolojisi; sanal ya da on-line öğrenme, eşzamansız öğrenme, yer ve zamandan bağımsız öğrenme, sanal üniversite, sanal dersane, sanal eğitim ve internet okuryazarlığı gibi yeni kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Çakır ve Yalçın 2006). Eğitim ile ilgili olarak ortaya çıkan bu kavramlar, öğretmenlerin teknoloji okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı gibi bilgi ve becerilerle donanmasını gerekli hale getirmiştir.

Bireyin temel bilgisayar ve internet becerilerini kazanma ve geliştirme sürecinde en önemli kurumlardan birisi de kuşkusuz ilköğretim okullardır. İlköğretim okullarında öğrencilerin bu becerileri kazanma ve geliştirmesinden birinci derecede sorumlu kişi öğretmendir. Öğrencilerin temel bilgisayar ve internet becerilerini kazanma ve geliştirmesinden sorumlu olan öğretmenlerin öncelikle kendilerinin bu bilgi ve becerilere sahip olması, internete karşı tutumlarının da olumlu olması gerekir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığının getirdiği bazı uygulamalar, öğretmenlerin bilgisayar kullanımını zorunlu hale getirmiştir. Örneğin Milli Eğitim Bakanlığınca 2007 yılında kullanıma açılan ve bir okul yönetim bilgi sistemi yazılımı olan “e-okul” uygulaması (MEB 2009-b; MEB 2007), öğrencinin okula kaydından başla-

yıp, mezuniyetine kadar olan tüm süreci kapsamaktadır. Bu sistem, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumlarda öğrenci ve yönetimle ilgili iş ve işlemlerin elektronik ortamda yürütüldüğü ve bilgilerin saklandığı sistemdir (MEB 2009-a). Şube ve öğrenci listelerinin hazırlanması, öğrenci nakillerinin yapılması, devam-devamsızlık kayıtlarının tutulması, öğrenci gelişim raporlarının doldurulması, sınav tarihlerinin belirlenmesi, sınav sonuçlarının duyurulması, karne kayıtlarının oluşturulması vb. işlemler e-okul sistemi üzerinden yapılmaktadır. Ayrıca okullar, sistemine yer alan resmî yazı, açıklama ve duyuruları e-okul sistemi aracılığı ile takip etmektedirler. Bütün bu işlemlerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi, tüm öğretmen ve yöneticilerin bilgisayar ve internet sistemini etkili kullanmasını gerektirmektedir.

Kıdemli öğretmenlerin önemli bir kısmı bilgisayar ile meslek yaşamında tanışırken, genç öğretmenler hizmet öncesi yetişme sürecinde temel bilgisayar becerilerini kazanabilecekleri yetişme fırsatları elde edebilmektedir. Bu nedenle öğretmenlik mesleğinde kıdem bilgisayar ve internet tutumunu etkileyebilecek bir değişken olarak düşünülebilir.

Öğretmenlerin bilgisayar ve internet tutumlarında etkili olması beklenen diğer bir değişken cinsiyettir. Yapılan bazı çalışmalarda (İşkur 2005, s. 5; Öztürk 2005; Balcı 2003), erkeklerin kadınlardan daha fazla bilgisayar kullandığı ve internete bağlandığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin bilgisayar ve internet tutumlarında cinsiyet değişkeninin etkili olabilir.

İlköğretim öğretmenliğine farklı yükseköğretim kurum mezunları arasından atanmalar olmuştur. Örneğin; 13 Eylül 1996 yılında yayımlanan bir genelge ile sınıf öğretmenliği programı mezunu olmayan 50 bin kadar yüksekokul ve üniversite mezunu sınıf öğretmeni olarak atanmıştır (Akyüz, 2007, s. 460). Farklı fakülte ve yüksekokulların öğrencilerine farklı bilimsel alt yapı ile farklı teknolojik ortamlar sunacağı, bunun da teknolojik ürünlere karşı farklı tutumlar geliştirmeye etkisi olabilir. Bu nedenle mezun olunan yükseköğretim kurumu bilgisayar ve internete yönelik tutumların oluşmasında önemli bir değişken olabilir.

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bilgisayar ve internet kullanma durumları ile bilgisayar ve internet tutumları konusunda çok sayıda araştırma yapılmış olmasına rağmen, bilişim ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ve bunun öğretmenlik mesleğine olan etkileri öğretmenlerin bilgisayar ve internete yönelik tutumlarının bilinmesini daha da önemli hale getirmiştir. Bologna Süreci (YÖK 2009) henüz yetişme aşamasında öğretmen aday adaylarının bilişim ve iletişim teknolojilerini etkili bir şekilde kullanmasını öngörürken, Millî Eğitim Bakanlığının yayımladığı öğretmen yeterlilikleri (MEB 2009-c) mevcut öğretmenlerin bilişim ve iletişim teknoloji-

lerini etkili bir şekilde kullanmasını gerektirmektedir. Öğretmenler mesleği ile ilgili mevzuatı izlemesinin yanı sıra, öğretimi planlama, uygulama ve değerlendirme etkinlikleri için de bilgisayardan yararlanmak ve internet kullanmak zorundadır. Bu nedenle öğretmenlerin hem bilgisayar hem de internete yönelik tutumlarını bilmek gerekir. Öğretmenlerinin internet tutumlarının bilinmesi, öğretmenleri tanımak ve hizmet içi eğitim gereksinimlerini planlamak bakımından önemlidir.

Davranışı meydana getiren etkenlerden birisi de tutumdur (Kağıtçıbaşı, 1999, s. 129). Sosyal bilimlerdeki pek çok kavram gibi tutum kavramı ile ilgili de tam bir görüş birliği oluşmamakla birlikte (Tavşancıl, 2002, s. 65) tutum; belirli kişilere, nesnelere, olaylara ya da kurumlara vb karşı her zaman aynı türden davranmamıza yol açan sürekli ve değişmez bir inanç, duygu ve eğilimlerdir (Öncül 2000). Bu inanç, duygu ve eğilimler insan davranışlarının yönlendirilmesinde önemlidir. Tutumun davranışı oluşturan etkenlerden birisi olması (Kağıtçıbaşı, 1999, s. 128) ve bireyin davranışlarını yönlendirici bir unsur olarak ele alınması (Tavşancıl, 2002, s. 65) sebebi ile bilgisayar ve internet tutumlarının ölçülmesi gerekli görülmektedir. Bilgisayar tutumu ise bireyin bilgisayara, bilgisayar kullanımına, bilgisayar kullananlara ve bilgisayarların toplumsal ya da kişisel etkilerine yönelik olarak sahip olduğu duygu, düşünce ve davranışlarını da içeren (Deniz 1994) geniş kapsamlı bir kavram olarak düşünülmelidir.

1.1. Araştırmanın Amacı

İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar ve internete yönelik tutumlarını; cinsiyet, kıdem, mezun oldukları yükseköğretim kurumu, kişisel bilgisayara sahip olup olmama değişkenlerine göre incelemek ve internete yönelik tutumun bilgisayar tutumunun anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada cevabı aranan sorular şunlardır:

1. İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar ve internete yönelik tutumları cinsiyete göre herhangi bir farklılık göstermekte midir?
2. İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar ve internete yönelik tutumları öğretmenlerin kıdem durumuna göre herhangi bir farklılık göstermekte midir?
3. İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar ve internete yönelik tutumları mezun oldukları yükseköğretim kurumuna göre herhangi bir farklılık göstermekte midir?

4. İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar ve internete yönelik tutumları kişisel bilgisayara sahip olma durumuna göre herhangi bir farklılık göstermekte midir?
5. İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar ve internete yönelik tutumları evde internet bağlantısına sahip olma durumuna göre herhangi bir farklılık göstermekte midir?
6. Bilgisayar tutumu internet tutumunun anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

1.2. Sınırlılıklar

1. Araştırma Kars il merkezine bağlı ilköğretim kurumlarında görev yapan ilköğretim okulu öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma süre bakımından 2007-2008 öğretim yılının bahar dönemini kapsamaktadır.
3. Araştırma ele alınan değişkenler bakımından cinsiyet, kıdem, mezun olunan yükseköğretim kurumu, kişisel bilgisayara sahip olup olmama ve evde internet bağlantısı olup olmama değişkenleri ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

Araştırmada betimsel bir araştırma yöntemi kullanılmıştır. Betimleme yönteminde mevcut olay, obje ve özellikler açıklanmaya, betimlenmeye çalışılır. Kişisel bilgi formu ve internet tutum ölçeği ile elde edilen veriler, öğretmenlerinin internet tutumlarını betimlemek ve açıklamak için kullanılacaktır.

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubu 2007-2008 öğretim yılında, Kars il merkezinde görev yapan ilköğretim sınıf ve branş öğretmenlerinden oluşmaktadır. Veriler Kars il merkezinde görev yapan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 208 ilköğretim öğretmeninden elde edilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, Deniz (1994) tarafından geliştirilen ve geçerlilik-güvenirlilik çalışması yapılan 42 maddelik Bilgisayar Tutum Ölçeği (BTÖ-M), Altun (2003) tarafından geliştirilip geçerlilik ve güvenirlilik çalışması yapılan 23 maddelik İnternet Tutum Ölçeği (İTÖ) kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu beş sorudan oluşmaktadır. Bunlar cinsiyet, hizmet süresi, mezun olduğu yükseköğretim kurumu, evde bilgisayar ve internet

bağlantısı olup olmadığını tespit etmeye yönelik olarak hazırlanan açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır.

BTÖ-M bireyin bilgisayara, bilgisayar kullanımına, bilgisayar kullananlara ve bilgisayarların toplumsal ya da kişisel etkilerine yönelik olarak sahip olduğu duygu, düşünce ve davranışlarını saptamaya çalışan bir ölçektir. BTÖ-M 42 ifadeden ve 3 alt ölçekten oluşan 5'li derecelmeli Likert tipi bir tutum ölçeği olarak düzenlenmiştir. Böylece verilen ifadelere "tamamen katılıyorum" ile "hiç katılmıyorum" arasında yapılan derecelleme ile tutum yoğunluğunun saptanması amaçlanmıştır. BTÖ-M'den alınan yüksek toplam puan bilgisayara yönelik genel olumlu tutumları; düşük toplam puan ise bilgisayara yönelik genel olumsuz tutumları ifade etmektedir (Deniz 1994).

İTÖ öğretmenlerin İnternete yönelik kendi görüş, düşünce, fikir ve yapılarına dayanan ve tutumları ile ilişkili olan duyuşsal, bilişsel ve davranışsal durumlarını derecelendirerek ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçme aracı likert tipi derecelendirme ölçeği olarak hazırlanmış ve beşli derecelendirme ile düzenlenmiştir. Buna göre (1) kesinlikle katılmıyorum, (2) katılmıyorum, (3) kararsızım, (4) katılıyorum ve (5) kesinlikle katılıyorum seçeneklerinden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan madde sayısı 23'tür. Toplam 23 ifadeden 10 tanesi olumsuz ifadeler olarak değerlendirilmiştir (Altun 2003).

Tablo 1. BTÖ-M ve İTÖ'nün Güvenirlik Katsayıları

Ölçek	Güvenirlik Katsayıları	
	Orijinal Ölçek	Mevcut Araştırma
BTÖ-M	.92 (Deniz 1994)	.92
İTÖ	.79 (Altun 2003)	.73

Deniz (1994) tarafından geliştirilen BTÖ-M için orijinal ölçekte güvenilirlik katsayısı .92 olarak tespit edilmiştir. Mevcut araştırmada da orijinal ölçekte olduğu tespit edilen güvenilirlik katsayısı .92'dir. Altun (2003) tarafından geliştirilen İTÖ'nün güvenilirlik katsayısı .79 olarak bulunmuştur. Mevcut araştırmada İTÖ için tespit edilen güvenilirlik katsayısı ise .73'tür.

Mevcut araştırmadan elde edilen BTÖ-M ve İTÖ ölçeklerine ilişkin güvenilirlik katsayıları, ölçeklerin uygulanmasından elde edilen puanların yeterince güvenilir olduğunu ve araştırma amacına yönelik olarak kullanılabilirliğini göstermektedir.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizi sürecinde cinsiyete, mezun olunan yükseköğretim kurumuna, evde bilgisayar olup olmamasına ve evde internet olup olmamasına göre öğretmenlerin bilgisayar ve internete yönelik tutumlarının değişip değişmediğini belirlemek için bağımsız örnek t-testinden yararlanılmıştır. Öğretmenlerin kıdem durumuna göre bilgisayar ve internet tutumlarının değişip değişmediğini tespit etmek, veriler parametrik test için gerekli olan koşulları sağladığından tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Bilgisayar tutumunun internet tutumunun anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını belirlemek için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya Kars il merkezine bağlı ilköğretim okullarında 2007-2008 öğretim yılında görev yapan toplam 208 öğretmen katılmıştır. Katılan bu öğretmenlerin 94'ü erkek, 114'ü ise kadındır. İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayara ve bilgisayar alt ölçeklerine yönelik tutum puanları Tablo – 2'de gösterilmiştir. İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayara yönelik tutumlarının cinsiyete göre herhangi bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($t_{1.686}$, $p > .05$). Erkek ve kadın öğretmenlerin BTÖ-M puanlarının benzer olduğu, cinsiyete göre herhangi bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir.

Tablo 2. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin BTÖ-M ve İTÖ Puanlarına İlişkin Bağımsız Örnek T-Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	sd	p
BTÖ-M	Erkek	94	156.6170	28.18939	1.686	206	.093
	Kadın	114	150.4912	24.17826			
İTÖ	Erkek	94	74.8723	14.98618	2.254	153.101	.026*
	Kadın	114	70.8333	9.68158			

* $p < .05$

İlköğretim öğretmenlerinin İTÖ puanları cinsiyete göre anlamlı fark göstermektedir ($t_{2.254}$, $p < .05$). Erkek öğretmenlerin İTÖ puan ortalaması 74.87 iken kadın öğretmenlerin İTÖ puan ortalaması 70.83 bulunmuştur. Erkek öğretmenlerin İTÖ puanı kadın öğretmenlerin tutum puanlarından yüksek bulunmuştur.

Tablo 3. İlköğretim Öğretmenlerinin BTÖ-M ve İTÖ Puanlarının Kıdem Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Ölçek	Kıdem Durumu	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
BTÖ-M	1-4 Yıl	119	153.7647	25.41143
	5-9 Yıl	47	156.8298	22.93025
	10 +	40	146.7750	31.50294
	Toplam	206	153.1068	26.26280
İTÖ	1-4 Yıl	119	72.5042	12.35415
	5-9 Yıl	47	73.6383	11.34714
	10 +	40	71.6250	14.48020
	Toplam	206	72.5922	12.53283

İlköğretim öğretmenlerinin BTÖ-M ve İTÖ puanlarının kıdem durumuna göre aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 3'te gösterilmiştir. Araştırmanın yapıldığı Kars il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin daha çok kıdemi az olan öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Ulaşılan toplam 206 öğretmenden 40'ı 10 yıl ve daha fazla bir kıdeme sahip iken, 47'si 5 ile 9 yıl arasında, 119'u ise 4 yıl ve daha az süreli bir kıdeme sahiptir. BTÖ-M ve İTÖ puanları hizmet süresi 5-9 yıl olan öğretmenlerde daha yüksek, 10 + grubunda bulunan öğretmenlerde ise daha düşüktür.

İlköğretim öğretmenlerinin BTÖ-M ve İTÖ puanlarının kıdem durumuna göre tek yönlü ANOVA testi sonuçları Tablo - 4'te gösterilmiştir. Tek yönlü ANOVA testi sonuçlarına göre, öğretmenlerin BTÖ-M ($F_{1,683}, p > .05$) ve İTÖ ($F_{2,284}, p > .05$) puanlarının kıdem durumuna göre anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim kurumuna göre BTÖ-M ve İTÖ Tablo 5'te gösterilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin önemli bir bölümü eğitim fakültesi mezunudur. 206 öğretmenden sadece 35 tanesi eğitim fakültesi dışındaki diğer yükseköğretim kurumlarından mezundur. Mezun olunan yükseköğretim kurumu bu nedenle eğitim fakültesi ve diğer olmak üzere iki grupta ele alınmıştır. Test sonuçlarına göre ilköğretim öğretmenlerinin BTÖ-M ($t_{.551}, p > .05$) ve İTÖ ($t_{.651}, p > .05$) puanlarının mezun oldukları yüksek öğretim kurumuna göre anlamlı fark göstermediği bulunmuştur. Eğitim fakültesi ile diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olan öğretmenlerin BTÖ-M ve İTÖ puan ortalamaları birbirine yakın bulunmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Kıdem Durumuna Göre BTÖ-M ve İTÖ Puanlarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Kaynak	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
BTÖ-M	Gruplar Arası	2306.625	2	1153.313	1.683	.188
	Grup İçi	139089.025	203	685.168		
	Toplam	141395.650	205			
İTÖ	Gruplar Arası	89.774	2	44.887	.284	.753
	Grup İçi	32109.974	203	158.177		
	Toplam	32199.748	205			

Tablo 5. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Yükseköğretim Kurumuna Göre BTÖ-M ve İTÖ Puanlarına İlişkin Bağımsız Örnek t-Testi Sonuçları

Ölçek	Yüksek Okul	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	Sd	p
BTÖ-M	Eğitim Fakültesi	171	153.5439	25.55368	.551	204	.582
	Diğer	35	150.8571	29.69764			
İTÖ	Eğitim Fakültesi	171	72.3684	12.28241	-.651	204	.516
	Diğer	35	73.8857	13.91523			

Tablo 6. Evde Bilgisayar Olup Olmamasına Göre İlköğretim Öğretmenlerinin BTÖ-M ve İTÖ Puanlarına İlişkin Bağımsız Örnek T-Testi Sonuçları

Ölçek	Bilgisayar Durumu	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	sd	P
BTÖ-M	Var	154	156.0909	24.04798	2.689	205	.008*
	Yok	53	145.0189	30.56676			
İTÖ	Var	154	73.1299	10.50036	.907	205	.366
	Yok	53	71.3208	17.16299			

*p < .01

Araştırmaya katılan 207 öğretmenin 154'ü evinde bilgisayar olduğunu belirtirken 53'ü evinde bilgisayar olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin kişisel bilgisayara sahip olup olmama durumuna göre BTÖ-M ve

İTÖ'den almış oldukları puanların değişip değişmediğini tespit etmeye yönelik bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir. BTÖ-M puan ortalamaları evde bilgisayar olup olmama durumuna göre anlamlı fark göstermektedir ($t_{2,689}, p < .01$). Evinde bilgisayar olan öğretmenlerin BTÖ-M puan ortalaması evinde bilgisayar olmayan öğretmenlerin puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. İTÖ puan ortalamaları evde bilgisayar olup olmama durumuna göre anlamlı fark göstermemektedir ($t_{907}, p > .05$). Evinde bilgisayar bulunan öğretmenlerin İTÖ puan ortalamaları evinde bilgisayar olmayan öğretmenlerin puan ortalamasından biraz yüksek olmakla birlikte, bu fark anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 7. Evde İnternet Olup Olmamasına Göre Öğretmenlerin BTÖ-M ve İTÖ Puanlarına İlişkin Bağımsız Örnek T-Testi Sonuçları

Boyutlar	İnternet Durumu	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	t	sd	P
BTÖ-M	Var	125	157.1280	23.53959	2.820	203	.005*
	Yok	80	146.6875	29.13243			
İTÖ	Var	125	72.9920	10.30933	.627	203	.531
	Yok	80	71.8750	15.19442			

* $p < .01$

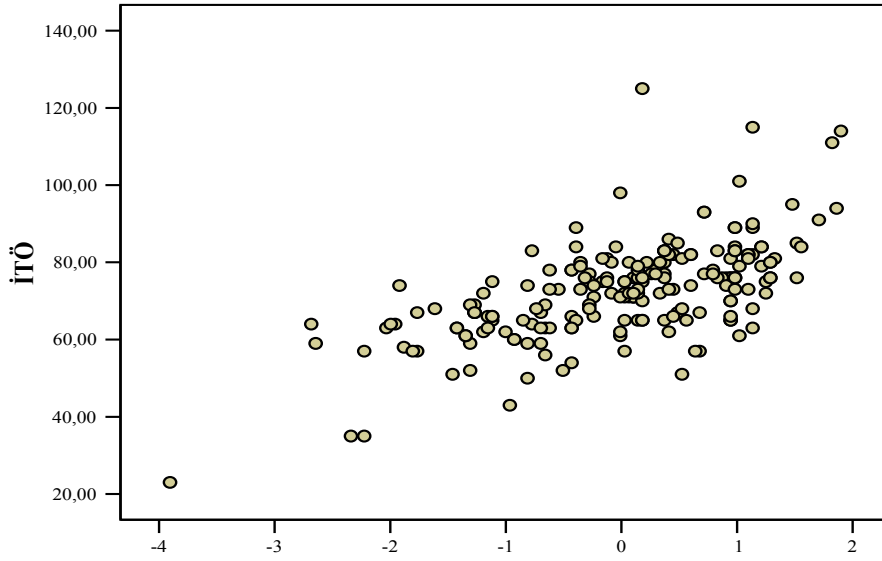
Öğretmenlerin evlerinde internet bağlantısı olup olmama durumuna göre BTÖ-M ve İTÖ puan ortalamalarının anlamlı fark gösterip göstermediğini tespit etmek üzere yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo – 7'de gösterilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 125'i evinde internet bağlantısı olduğunu, 80'i ise evinde internet bağlantısı olmadığını belirtmiştir. BTÖ-M puan ortalamalarının evde internet bağlantısı olup olmama durumuna göre anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir ($t_{2,820}, p < .01$). Evinde internet bağlantısı olan öğretmenlerin BTÖ-M puan ortalamalarının evinde internet bağlantısı olmayanlardan daha yüksektir. İTÖ puan ortalamaları evde internet bağlantısı olup olmama durumuna göre anlamlı fark göstermemektedir ($t_{627}, p > .05$). Evinde internet bağlantısı olan öğretmenlerin puan ortalaması biraz yüksek olmakla birlikte aradaki fark anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 8. İlköğretim Öğretmenlerinin BTÖ-M Puanlarının İTÖ Puanlarını Yordama Gücüne İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları (N:208)

Değişken	B	Standart Hata _β	β	t	P
Sabit	57.740	8.384		6.887	.000*
İnternet Tutumu	1.315	.114	.627	11.559	.000*
R: .627	R ² : .393	F: 133.619*	DW: 2.119	p < .001	

İlköğretim öğretmenlerinin BTÖ-M puanlarının İTÖ puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını tespit etmek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Analiz sonuçları, ilköğretim öğretmenlerinin BTÖ-M puanlarının İTÖ puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre, BTÖ-M puanları İTÖ puanlarının % 39.3’ünü açıklamaktadır (R: .627, R²: .393, F: 133.619, p < .001, N: 208).

Şekil 1- BTÖ-M Puanlarının İTÖ Puanlarını Yordamasına İlişkin Saçılma Grafiği (Bağımlı Değişken: İTÖ)

Şekil 1’de BTÖ-M puanlarının İTÖ puanlarını yordamasına ilişkin saçılma grafiği gösterilmiştir. Şekilde de görüldüğü gibi, BTÖ-M puanları ile İTÖ puanlarının doğrusal bir ilişkiye sahip olduğu söylenebilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

İlköğretim öğretmenlerinin BTÖ-M puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı fark göstermemektedir. Kadın ve erkek ilköğretim öğretmenlerinin bilgisayar tutum puanları arasında fark yoktur. Bu durum bilgisayar kullanımında çalışma grubu bakımından cinsiyetin önemli bir değişken olmadığını, bilgisayar tutumu bakımından kadın ile erkek arasında fark bulunmadığını göstermektedir. Bu sonuç, benzer bazı araştırma bulguları ile tutarlıdır. Çelik ve Bindak’ın (2005) araştırmasında, öğretmenlerin bilgisayara yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bilgisayar tutumlarına ilişkin olarak yapılan bir çalışmada (Şerefhanoglu, Nakiboğlu ve Gür, 2008), cinsiyet ile bilgisayara yönelik tutum arasında anlamlı farkın olmadığı bulunmuştur. Özçelik ve Kurt’un (2007) araştırmasında, cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin bilgisayar özyeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

İlköğretim öğretmenlerinin İTÖ puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı fark göstermektedir. Erkek öğretmenlerin puan ortalaması kadın öğretmenlerin puan ortalamasından daha yüksektir. Bu durum erkek ve kadın öğretmenlerin interneti farklı yoğunlukta kullanmasından kaynaklanabilir. Yapılan bir çalışmada (Usluel ve Aşkar, 2002), genel işlerde erkeklerin, mesleki işlerde kadınların daha fazla interneti kullandığı tespit edilmiştir. Yapılan bir başka çalışmada ise (Eroldoğan 2007, s. 30-33), kadınlarla erkekler arasında İnternet temelli teknolojilerin kullanımı açısından anlamlı bir fark bulunamamış olmakla birlikte, erkek öğretmenlerin dizüstü bilgisayarı kadın öğretmenlerden daha sık kullandığı tespit edilmiştir.

İlköğretim öğretmenlerinin BTÖ-M ve İTÖ puan ortalamaları kıdem durumuna göre anlamlı fark göstermemektedir. İlköğretim öğretmenlerinin internet ve e-posta kullanımı ile ilgili olarak yapılan bir çalışmada (Usluel ve Aşkar, 2002), 20-29 yaş grubundaki öğretmenlerin diğer yaş gruplarındaki öğretmenlere göre internet ve e-postayı daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. Akkoyunlu’nun (2002) yaptığı bir çalışmada, internet kullanma sıklığının 1-15 yıl hizmeti olan öğretmenlerde yüksek oranda iken, 15-20 yıl hizmeti olan öğretmenlerde oldukça düşük olduğu ve 20 yıldan fazla hizmeti olan öğretmenlerin interneti hiç kullanmadıkları tespit edilmiştir. Konuyla ilgili başka bir çalışmada da (Eroldoğan 2007, s. 115), kıdemi daha az olan öğretmenlerin bilgisayar teknolojilerini daha sık kullandığı tespit edilmiştir.

Bir diğerk bir araştırmada ise (Özçelik ve Kurt, 2007) 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin bilgisayar özyeterlilik düzeyleri diğerk gruplara göre daha yüksek bulunmuştur. Kıdem durumuna göre öğretmenlerin BTÖ-M ve İTÖ puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamasının sebeplerinden birisi de hizmet süresi 10 yılın üzerinde olan tek bir kıdem grubunun olması ve bu gruptaki ölçüm sayısının azlığı olabilir.

İlköğretim öğretmenlerinin mezun olduğu yükseköğretim kurumunun türüne göre BTÖ-M ve İTÖ puan ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur. Milli Eğitim Bakanlığının e-okul ve benzer uygulamaları yaşı ve kıdemi ne olursa olsun tüm öğretmenleri bilgisayar ve internet kullanmaya yöneltmektedir. Öğretmenlerin bilgisayar ve internet kullanmaya zorlanmasının yanı sıra, yeniliklerin ve değişimin öncüsü olması beklenen öğretmenlerin bilgisayar ve internet kullanmayı benimsemesi hem farklı kıdem grupları arasında hem de farklı yükseköğretim kurumlarından mezun olan öğretmenlerin BTÖ-M ve İTÖ puanları arasında anlamlı farkın bulunmamasının bir sebebi olarak görülebilir.

Evinde bilgisayar olma durumuna göre öğretmenlerin BTÖ-M puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı iken, İTÖ puanları arasındaki fark anlamsızdır. Evinde bilgisayar olan ilköğretim öğretmenlerinin BTÖ-M puanı daha yüksektir. Evinde bilgisayar olan öğretmenlerin BTÖ-M puanlarının yüksek olması doğal karşılanabilir. Ancak, evinde bilgisayar olan ve olmayan öğretmenlerin İTÖ puanları arasında anlamlı fark olmama sebeplerinin incelenmesi ayrı bir araştırma konusu olabilir. Çelik ve Bindak'ın araştırmasında (2005), bilgisayarı olan öğretmenlerin olmayan öğretmenlere göre bilgisayara yönelik olumlu tutumlarının anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır.

İlköğretim öğretmenlerinin evlerinde internet bağlantısı olma durumuna göre BTÖ-M puan ortalamaları arasındaki fark anlamsız iken, İTÖ puan ortalamaları arasındaki fark anlamlıdır. Evinde internet bağlantısı olan ilköğretim öğretmenlerinin İTÖ puan ortalamaları daha yüksektir. Evinde internet bağlantısı olan ve olmayan öğretmenlerin BTÖ-M puanları arasında fark olmaması ilginç olmakla birlikte, İTÖ puanları arasında fark olması beklenen bir sonuçtur. Evinde internet bağlantısı olan ve olmayan öğretmenlerin BTÖ-M puanları arasında fark olmaması, evinde internet bağlantısı olmayan öğretmenlerin bu bağlantıyı kurmama sebebinin bilgisayara yönelik tutumlarının olumsuz olmasından değil, ekonomik vb. başka sebeplerden kaynaklanmasına bağlı olabilir.

BTÖ-M puanı İTÖ puanının anlamlı bir yordayıcısıdır. BTÖ-M puanları İTÖ puanlarındaki varyansın % 39,3'ünü açıklayabilmektedir. İnter-

net, bilgisayara dayalı olarak gelişen bir ağ sistemidir. Bu nedenle BTÖ-M puanlarının İTÖ puanlarını yordaması beklenen bir durumdur.

Çoğunluğunu kıdemli öğretmenlerin oluşturduğu bir araştırmada (Haşlamam ve Usluel, 2003), öğretmenlerin % 83'ünün evinde bilgisayar olduğunu ve % 60'ının da internet bağlantısının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle, araştırmanın farklı illerde ve farklı öğretmen grupları üzerinde yapılması farklı sonuçlar ortaya çıkarabilir.

5. KAYNAKÇA

- Akkoyunlu, B. (2002). Öğretmenlerin İnternet Kullanımı ve Bu Konudaki Öğretmen Görüşleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22, 1-8.
- Akyüz, Y. (2007). Türk Eğitim Tarihi, Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Alkan, C. (1998). Eğitim Teknolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altun, A. (2003). Öğretmen Adaylarının İnternete Yönelik Tutumları, Eğitim ve Bilim, 28 (127), s.3-9.
- Balcı, V. (2003). Ankara'daki Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Araştırılması [Elektronik versiyon]. Milli Eğitim Dergisi, 158.
- Büyükkaragöz, S. S. (1997). Program Geliştirme Kaynak Metinler. Konya: Kuzucular Ofset.
- Çakır, H., Yalçın, N. (2006). İnternet ve İnternet'e Dayalı Sanal Dershane Sistemi, Kastamonu Eğitim Dergisi, 14 (1), 101-112.
- Çelik, H. C., Bindak, R. (2005). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Bilgisayara Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (10), 27-38.
- Deniz, L. (1994). Bilgisayar Tutum Ölçeği (BTÖ-M)'nin Geçerlik, Güvenirlik, Norm Çalışması ve Örnek Bir Uygulama. Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Eroldoğan, A. Y. (2007). İlköğretim II. Kademe Okullarındaki Branş Öğretmenlerinin Bazı Değişkenlere Göre Öğretim Teknolojilerini Kullanma Düzeylerinin İncelenmesi, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İşkur (2005). Türkiye BİT Sektöründe Talep Edilen Beceri ve Mesleklere Dair Tahmin Çalışması, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde Gerçekleştirilen Pilot Çalışmaya İlişkin Rapor, (online erişim, 04.9.2006) <http://www.iskur.gov.tr/mydocu/IT%20Report-cnm%20tr-nk.doc>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). Yeni İnsan ve İnsanlar. İstanbul: Evrim Yayınevi.

- Keser, H. (1999). Öğrencilerin Bilgisayara Yönelik Tutumları, 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 2. Cilt (10-12 Eylül 1997). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 80-99.
- MEB (2009-a). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuat Bankası, Elektronik kaynak (online erişim, 10.01.2009), http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html
- MEB (2009-b). EĞİTEK: Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, s. 84-85, Elektronik kaynak (online erişim, 10.01.2009), <http://egitek.meb.gov.tr/Egitek/Birimlerimiz/EgitekiTaniyalim.pdf>
- MEB (2009-c). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri, Elektronik kaynak (online erişim, 03.6.2009). http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/ogretmen_yeterlikleri_kitabi/Ogremen_Yeterlikleri_Kitabi_genel_yeterlikler_parca_2.pdf
- MEB (2007). “e-okul projesi” konulu, 25.01.2007 tarih ve B.08.0.ETG.0.21.04-03.300/1317 sayılı, II nolu genelge, elektronik kaynak (online erişim, 10.01.2009), http://mevzuat.meb.gov.tr/html/1317_0.html
- Özçelik, H., Kurt, A. A. (2007). İlköğretim Öğretmenlerinin Bilgisayar Özyeterlilikleri: Balıkesir İli Örneği, İlköğretim Online, 6 (3), 441-451.
- Öztürk, L. (2005). Türkiye’de Dijital Eşitsizlik-Tübitak-Bilten Anketleri Üzerine Bir Değerlendirme, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 24, 111-131.
- Seferoğlu, S.S. (2004). Öğretmen Yeterlikleri ve Meslekî Gelişim. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, 5 (58).
- Şerefhanoglu, H., Nakiboğlu, C., Gür, H. (2008). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Bilgisayara Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Balıkesir Örneği. İlköğretim Online, 7 (3), 785-799, (online erişim, 15.11.2008) <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Tavşancıl, E. (2002). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Analizi. Ankara. Nobel Yayınevi.
- Usluel, Y. K., Haşlamam, T. (2003). Öğretmenlerin Bilgisayar Kullanımına Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım: Varolan ve Tercih Ettikleri Bilgisayar Kullanma Durumları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25, 204-213
- Usluel, Y. K., Aşkar, P. (2002). İlköğretim Öğretmenlerinin İnternet ve e-posta Kullanımları, V. Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Elektronik yayın-(online erişim, 21.12.2008) <http://www.fedu.metu.edu.tr/ufmek-5>
- Varış, F. (1988). Eğitimde Program Geliştirme, 4. Baskı, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını.
- Yılmaz, M. (2007). Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Teknoloji Eğitimi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27 (1), 155-167.

YÖK, (2009). Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikleri Çerçevesi (TYUYÇ), Ara Raporu, (online, 04.6.2009). <http://bologna.yok.gov.tr/bologna/files/1fd58513c8ad79fe43ca1b7c1adc4a8b.pdf>

* * * *